

Az erdőnevelés időszerű kérdései

Mire neveltetek erdeink?

Az elmúlt évtizedekben jelentősen megváltoztak az erdőkkel szemben támasztott társadalmi követelmények és ennek hatására az erdőgazdasági szemlélet is nagymértékben átalakult. Ez a szemléletváltás jól tükröződik az erdőgazdálkodás törvényi szabályozásában is.

Ha összevetjük az 1961-es erdőtörvény célját („... a népgazdaság és a lakosság több, jobb és olcsóbb fához, valamint egyéb erdei termékekhez jusson; az erdők és fásítások fokozottabb mértékben betöltsék talajvédelmi, vízgazdálkodást szabályozó, helyi éghajlatot befolyásoló, egészségvédő és egyéb hasznos rendeltetésüket...”), a 2009-es erdőtörvénnyel („... biztosítsa az erdő, mint a természeti tényezőktől függő és az emberi beavatkozásokkal érintett életközösség és élőhely fennmaradását, védelmét, gyarapodását, továbbá az erdő hármaskörű funkciójának...”), nem kell sok magyarázatot fűzni, az erdő rendeltetéseiben bekövetkezett rangsorváltozásról.

A két törvény között eltelt közel 50 esztendő, ami emberi mércével nagy léptéknek (generációváltásnak) számít, az erdők (tölgyek, bükk stb.) életében viszont nem feltétlen jelent sok időt. A még a korábbi törvények és igények szellemében felújított és nevelt erdők napjainkban kerülnek letermelésre. Felújításuknál figyelembe veszik a már megváltozott igényeket; döntően természetes felújításra törekednek és elnyújtott felújítási ciklussal dolgoznak, a folyamatos erdőborítás jegyében.

Tavaly egy diplomamunka kapcsán alkalmam volt elmélyedni a kocsánytalan tölgyek nevelésében, természetes felújításában. A diplomadolgozat témája a következő volt: a kocsánytalan tölgy vízajtásosodása ernyős bontóvágásokban. A probléma ismerős volt már számomra, hiszen a Sopron környéki erdőket is sok helyen érinti. Konzulensi munkám során számos általános kérdés merült fel bennem a vízajtásosodással kapcsolatban. Köztük az is, hogy hogyan lehetne mérni egy törzs vízajtásosodását, hiszen annak számos paramétere van (vastagsága, sűrűsége stb.). A könnyebb értelmezéshez

összeállítottam egy indexszámot, a vízajtásosodási indexet, amely három érték súlyozott összege (1× az első legalább 3 cm-es vízajtás kezdeti magassága; 0,6 × a vízajtások tövességének vastagsága, 0,4 × a vízajtások sűrűsége). A diplomadolgozat felmérési adataiból készült tanulmányt a közeljövőben publikálják.

A vízajtásosodás tulajdonképpen csak egy, de talán az egyik legégetőbb probléma a bontóvágások során. Terepi bejárásainkon számos más gonddal is szembesültünk a természetes felújításoknál: csúcshártyásodás, a már leszáradt vízajtások bekorhadása, egészségi állapot romlása stb. Ezek sok helyen nem is feltétlen okoznak szakmai vagy gazdasági problémát, de gyakorlatilag alig láttam tökéletesnek mondható elnyújtott természetes felújítást. Ekkor

Kocsányos tölgy vízajtásosodása

elgondolkodtam, hogy honnan is eredhet ez.

Ezeket az idős 80–100 év körüli állományokat még lényegesen más célra és más szemlélettel nevelték, mint amit most elvárunk tőlük. Az akkoriban gyakran sarjastatott, sűrűn tartott, felnyurgult állományoknak jellemzően kis lombkorona-vetületük volt. Ennek is oka, hogy a mesterséges erdőfelújítások voltak a meghatározók, a természetes felújítások esetén pedig a legrövidebb vágásciklusra törekedtek. Látna a megannyi kisebb-nagyobb gondot ezen állományok felújításánál, felmerül bennem a kérdés: tudják-e ezek az öreg fák, hogy nekik most mit is kéne csinálniuk. Hiszen nem erre lettek nevelve. A gondok nagy részének elkerüléséhez más szerkezetű erdőket kellett volna kialakítani az erdőnevelés során (alacsonyabb törzsszám, nagyobb lombkorona stb.)? Sajnos, néha úgy érzem, már az erdészársadalom is gyakran figyelmen kívül hagyja, hogy a munkájuk az erdő életében csupán egy rövid szakasz, aminek azonban hatása van a jövőre. Az erdő idő és növekedési léptéke pedig lényegesen lassabb annál, hogy követni tudja az emberi igények szeszélyeit, ezért nem túl ésszerű olyan célokat kitűzni erdeinkkel kapcsolatban, amire úgy sem képesek, vagy csak olyan áron, ami senkinek sem jó. Csak remélni tudom, hogy minden szakember gondol arra a döntései során, legyen az bármilyen szintű (a törvényhozástól, az üzemterven át egy gyérítés jelöléséig), hogy azok súlyát nem ő, de talán még csak nem is gyermekei, hanem az unokái fogják majd érezni. Bízom benne, hogy az erdőgazdálkodás nem a divatot, vagy az emberi szeszélyeket akarja majd követni, hanem a jövőbe tekintő ésszerűséget és a természet útmutatásait.

„Természetes felújítás csak ott lehetséges, ahol megvan a módunk és lehetőségünk, hogy híven kövessük a természet útmutatását. Ha közben kerébe törjük a természetet, ne csodálkozzunk, ha megtagadja áldását.” (Roth 1929)

Folcz Ádám

doktorandusz, NYME EMK
EMEVI, Erdőművelési Tanszék